

Osebni fond Franza Stuchlika, kaplana ljubljanske komende nemškega viteškega reda

ANDREJ ZADNIKAR

Osebni fond Franza Stuchlika v Arhivu Slovenije obsega le dve poli, vsaka je na treh straneh popisana z drobno, na nekaterih mestih težko berljivo gotsko kurzivo. Prva, v folijskem formatu, je podpisana: Franz Stuchlik D.O.P., druga, manjša, pa: Franc. Stuchlik (v latinici) in z začetnicami: O.T.P. ob imenu, ter: Cappellanus Comndae Labac.

Catalogus Cleri Dioecesis Labacensis za leto 1846 navaja: D. Stuchlik Franciscus, Ordinis equestris teutonici Sacerdos et Commendae Labac. Capellanus. Natus 24. Nov. 1811. Neo Sedlie in Silesia. Ordinatus presbyter 10. Aug. 1837.¹ Prav tako tudi za leti 1847 in 1848. Franz Stuchlik je bil torej prišel v ljubljansko komendo Nemškega viteškega reda iz takratne avstrijske Šlezije, rojen pa je bil v kraju Nové Sedlice blizu Opave v današnji Češki republikli.

Prvi sestavek ima naslov: Pro memoria! Orden der Tempelherrn und nachmals der Deutseh. Ritter in Laibach. Tri obdobja v preteklosti Ljubljane, predvsem pa kraja, kjer stoji križniška komenda, so Stuchlika zanimala: antika, srednji vek in pa zgodnje 18. stoletje, ko so podrli staro srednjeveško redovno cerkev in na njenem mestu postavili novo. Ko piše o dogodkih iz antične zgodovine, navaja kot vire Strabona, Aulija Gelijsa in Linhart. Navedbe iz obeh antičnih avtorjev je povzel kar po slednjem.² Prepisal je tudi napis z rimske nagrobne are, ki so jo bili našli, ko so leta 1714 kopali temelje za sedanjo cerkev, in je danes vzdana v njeno stransko fasado.³ Predvsem pa Stuchlika zanimajo Valvasorjeva⁴ in Dolničarjeva⁵ poročila o naselitvi in koncu templarskega reda v Ljubljani. Napisal je tudi njegovo kratko zgodovino, pri čemer pa vira ne navaja. Red - eden od treh velikih viteških redov, poleg Reda sv. Janeza in Nemškega viteškega reda - je bil že v začetku 14. stoletja zatrt. Verjetno pa je imel svoje posesti tudi v naših krajih.⁶ Stuchlik je bil o tem prepričan, kar je pokazal že v naslovu svoje promemorije. Kaže, da je bilo v njegovem času izročilo o tem, da se je Nemški viteški red v Ljubljani naselil na mestu nekdanje templarske komende, še živo. Svoj sestavek končuje z obdobjem

komturja Guidobalda von Starhemberga, ki je bil dal pobudo za gradnjo sedanje cerkve. Kot vir na tem mestu navaja Hoffa.⁷ Kratko še omenja rimsko nagrobno stelo, ki je nekdanj rabila kot scabellum pred oltarjem, zato je napis v spodnjem delu precej zabrisan, danes pa stoji v lapidariju ob cerkvi.⁸ Prepisal je tudi napis z nagrobnika drugega Starhembergovega naslednika, Augustina Cajetana grofa Wildensteina, ki se je edini ohranil na prvotnem mestu v cerkvi. Prav na koncu pa po Valvasorju povzema še poročilo o kapeli sv. Jurija v stari cerkvi, ustanovi gospodov Schnitzenpaumov, ter najdobi neke stavbe, katere obok je bil napolnjen s človeškimi kostmi.⁹ Navaja le Valvasorjev vir, M.S.v Hohenau. Gre seveda za kamer, za katerega vemo, da je bil stal na pokopališču blizu cerkve.¹⁰

Drugi list iz Stuchlikove zapuščine je posvečen le napisom z nagrobnikov. Prepisal je spet napis z že omenjene nagrobne are na cerkveni zunanjsčini, razrešil je tudi okrajšave in besedilo prevedel. Prav tako je storil tudi z napisom na nagrobniku iz današnjega lapidarija. Iz objavljenega dela Vodnikovega Itinerarija povzema poročilo o nagrobni ari, ki je bila včasih vzdana v pokopališki zid križniške komende, že od leta 1807 pa je na Dunaju.¹¹ Danes jo hrani tamkajšnji Umetnostnozgodovinski muzej.¹² Posebej je prepisal še napise z nagrobnikov, ki jih je leta 1847 videl na pokopališču pri cerkvi Nemškega viteškega reda v Ljubljani: Georga in Andreasa Rainerja,¹³ malega Alexija Peverella,¹⁴ Joannesu Philippa grofa Cobenzla in Thomasa Jiischine. Danes so v lapidariju, ki ga je na mestu nekdanjega pokopališča križniške komende uredil Plečnik; ter Pamphilija Frumentina¹⁵ in Casparja Patrucllija,¹⁶ ki ju hrani Narodni muzej.

Franz Stuchlik pri pisanju ni uporabljal arhivskih virov. Skrbno pa je prebral, kar je našel že natisnjene o preteklosti mesta, v katerem je preživel tri leta.

¹ Catalogus Cleri Dioecesis Labacensis incunte anno 1846, p. 10, 83.

² A. Linhart: Versuch einer Geschichte von Krain und den übrigen Ländern der südlichen Slaven Oesterreichs. 1. Bd., Laibach, 1788 (slov. izd.: Ljubljana, 1981).

³ CIL III 3857.

⁴ J. W. Valvasor: Die Ehre des Herzogthums Crain, XI. Laibach, 1689, p. 710.

⁵ J. G. Dolničar: Epitome Cronologica ..., Labaci, 1714, pp. 38, 41-42, 56.

⁶ M. Kosi, Templarji na Slovenskem, ZČ, 48, 1994, pp. 149-186.

⁷ H. G. Hoff: Historisch-statistisch-topographisches Gemälde von Herzogthume Krain und denselben einverleibten Istrien: ein Beytrag zur Völker und Länderkunde, Laibach, 1808.

⁸ CIL III 3863.

⁹ J. W. Valvasor, o.c., p. 691.

¹⁰ M. Kov: Srednjeveška Ljubljana, Ljubljana, 1960, p. 16.

¹¹ Römische Denkmäler aus Illyrien, Laibacher Wochenblatt, 1818, Nr. 21.

¹² CIL III 3846.

¹³ E. Cevc: Srednjeveška plastika na Slovenskem, Ljubljana, 1963, p. 306.

¹⁴ Isti: Kiparstvo na Slovenskem med gotiko in barokom, Ljubljana, 1981, pp. 205-206.

¹⁵ Isti: o.c., pp. 158-161.

¹⁶ Isti: o.c., p. 162.